

KADIN ESNAF VE SANATKÂRLARIN PROFİLLERİNİN VE SORUNLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ

Ahmet YAMAN

KADIN ESNAF VE SANATKÂRLARIN PROFİLLERİNİN VE SORUNLARININ SOSYOLOJİK ANALİZİ

ISBN: 978-625-7882-60-6

YAZAR

Ahmet YAMAN

Editör:

Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

ORCID iD: [0000-0002-5278-3911](https://orcid.org/0000-0002-5278-3911), <https://orcid.org/0000-0002-5278-3911>

Kapak Tasarımı: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

Mizanpaj-Ofset Hazırlık: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

© D. Ali ARSLAN

Mer Ak Yayınları, 2020 – Mersin

MESOB Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
Araştırma Kültür Yayınları Serisi - 5

Mer-Ak Mersin Akademi Yayınları

Adres: Çiftlikköy Mahallesi, 34. Cadde, Nisa 1 Evleri, No: 35, 6/12,
Yenişehir/MERSİN

Tel: 0532 270 81 45 / 0553 666 06 06

Kapak Foto: Fotoğraf Sanatçısı Canan YAŞAR'ın kişisel arşivinden.

Not: Bölümlerin her türlü idari, akademik ve hukuki sorumluluğu
yazarlarına aittir.

TAKDİM

Dünyanın ve ülkemizin gündemini meşgul eden en önemli konuların başında kadının sosyal ve ekonomik hayattaki yerinin yükseltilmesi, refahının artırılması gelmektedir. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk “Dünyada Gördüğümüz Her Şey Kadının Eseridir” diyerek kadının toplumsal hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla kadının sosyal, ekonomik ve

kültürel alanlarda temsilinin artırılması ve desteklenmesi için gerekli politikaların ve uygulamaların hayata geçirilmesinde toplumun her kesimine önemli roller düşmektedir.

Esnaf ve sanatkar teşkilatının tarihsel ve sosyolojik mirası incelendiğinde, ahi teşkilatı tarafından Bacıyan-ı Rum adıyla dünyada ilk kadın teşkilatının kurulduğu bilinmektedir. Ancak bu teşkilatın gelişimi ve büyütülmesi tarihi, sosyal, ekonomik ve kültürel nedenlere bağlı olarak mümkün olamamıştır. Günümüzde ise ülkemizde kadının işgücüne katılımı, eşit eğitim olanaklarına erişimi, her alanda temsilinin artırılması gibi konu başlıklarına bağlı olarak kadının ekonomik hayattaki yeri tartışılmaktadır. Türkiye’nin ekonomik ve sosyal hayatının omurgasını oluşturan esnaf-sanatkar teşkilatında ülke genelinde yaklaşık 300 bin kadın esnaf-sanatkarımız mevcuttur. Bu esnaf ve sanatkarımızın yaklaşık 10 bin kadarı Mersin ilimizde mal ve hizmet üreterek ekonomik ve sosyal hayatımızın yapı taşlarını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, Mersin il ekonomisinde esnaf ve sanatkar olarak çalışan kadın esnaf-sanatkarların hangi sektörlerde yoğunlukla çalıştıkları, işletme kuruluş aşamalarında karşılaştıkları sorunlar, ailelerinin kendilerine destek olma düzeyleri, kadın girişimcilerin bilgisayar ve internet kullanma düzeyleri, kredi, hibe ve desteklerden yararlanma koşulları incelenmiştir. Araştırma kapsamında 44’ü gıda sektörü, 37’si sağlık güzellik temizlik sektörü, 19’u tekstil konfeksiyon hazır giyim sektörü, 5’i sanayi sektörü, 17’si elektrik elektronik sektörü ve 18’i diğer sektörlerden oluşan toplamda 140 kadın esnaf ve sanatkar ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, bakkal, büfe, hazır giyim, konfeksiyon, berber ve kuaför, güzellik salonu, kafeterya, optik, e-ticaret, cep telefonu ve aksesuarları satışı, terzi, lokanta ve restoran

işletmeciliği vb. meslek kollarında faaliyet yürüten kadın esnaf ve sanatkârlar ile incelenmiştir.

Birliğimizce, Mersin’de faaliyet gösteren kadın esnaf ve sanatkarlarımızın mevcut durumları, sorunları ve beklentilerinden yola çıkarak ilimiz başta olmak üzere ülke genelindeki esnaf-sanatkarlarımızın sorunlarının çözümüne destek olmak, merkezi ve mahalli idarecilerimizin dikkatini çekerek esnaf-sanatkarlarımızın sorunlarına çözüm önerileri geliştirebilmeleri için baş ucu kitabı hazırlanmıştır.

Bu çalışma, Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğinin işbirliğinde, Mersin Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans tezi olarak bilimsel araştırma projesi kapsamında hayata geçirilmiştir. Bu açıdan tezin yazarı Ahmet YAMAN’a, tezin danışmanı Mersin Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğr. Üyesi Prof. Dr. D. Ali ARSLAN’a ve Mersin Üniversitemize teşkilatımız adına teşekkür ediyorum.

TALAT DİNÇER

Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği - Yönetim Kurulu Başkanı

ÖNSÖZ

Esnaflar ve sanatkarlar, toplumun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak adına, sınırlı sermayesi ve emeğinin gücüyle mal ve hizmet üreterek, ekonomik hayatın içerisinde yer alan toplumumuzun önemli bir kesimini oluşturan bireylerdir. Esnaflar ve sanatkarlar, ekonomik hayatın içerisinde mal ve hizmet üretmesinin yanı sıra, istihdam ve kaynak yaratması nedeniyle ülke ekonomisinin istikrarı, büyümesi ve kalkınması için önemli bir işleve sahiptirler. Bu işlevinin önemi nedeniyle yasa koyucu esnaflar ve sanatkarları, anayasa içerisinde değerlendirmiş ve yer vermiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 173. Maddesi'nde, "Devlet esnaflar ve sanatkarı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır" ifadesi yer alır. Anayasal bir statü kazanan esnaflar ve sanatkarların, bu hüküm gereğince hem ekonomik ve politik anlamda, hem de eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda gelişmesi için devlet tarafından özel olarak korunması ve desteklenmesi öngörülmektedir. Bu çalışmada, Türk-İslam tarihi içerisinde sosyal, ekonomi ve kültürel anlamda tarihsel ve sosyolojik bir değere sahip olan ahilik kültürünün, günümüzdeki temsilcileri olan esnaflar ve sanatkarların sosyolojik profilleri araştırıldı. Çalışma evrenini Mersin ilinde faaliyet yürüten kadın esnaflar ve sanatkarları oluşturdu. Örneklem grubunu ise Mersin ilinde faaliyet yürüten kadın esnaflar ve sanatkarlar arasından, olasılıklı örneklem teknikleri içerisinde tabakalı örnekleme tekniği ile orantılı seçim yoluyla seçilen kadın esnaflar ve sanatkarları oluşturdu. Kadın esnaflar ve sanatkarlarını kapsayan çalışmada, araştırma amaçlarını dikkate alarak araştırma evreninin sınırları, Mersin ilinde faaliyet yürüten kadın esnaflar ve sanatkarları dikkate alınarak belirlendi. Araştırmada ana veri kaynağı olarak 5362 sayılı Esnaflar ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanuna göre, Mersin Esnaflar ve Sanatkarlar Sicil Müdürlüğü'ne kayıtlı olan kadın esnaflar ve sanatkarları kapsayan bir veri seti oluşturuldu.

Oluşturulan veri seti SPSS kullanılarak analiz edildi. Veri setinden hareketle yaş, eğitim, aile yapısı, mesleki öz geçmişi gibi sosyal ve demografik faktörlerden hareketle, iş yerlerinin mülkiyet durumu, işyerlerinin aylık kirası, sosyal güvenlik durumu, yanlarında çalışan kişi sayısı, işletme kuruluş sermayelerinin niteliği, mesleki kariyer süreleri, işletme süreleri, iş yaşamında karşılaştığı sorunlar, işletme kurarken yaşadıkları sorunlarından oluşan sosyolojik ve ekonomik profilleri incelendi.

Ahmet YAMAN

Mersin, 2020.

İÇİNDEKİLER

	TAKDİM	3
	ÖNSÖZ	5
	İÇİNDEKİLER	6
	SİMGELER VE KISALTMALAR	9
	GİRİŞ	10
1	GİRİŞİMCİLİK	13
	1 Girişimcilik Kavramı ve Tanımı	14
	2. Türkiye’deki Girişimcilik Ekosistemi Alanları Yapısı ve Aktörleri	19
	3. Türkiye’deki KOBİ Kavramı ve Ekonomideki Yeri	23
	4. Türkiye’deki KOBİ’lere Destek Veren Kurum ve Kuruluşlar	25
	5. Girişimcilik Çalışmalarında Son Eğilimler	31
2	ESNAF VE SANATKÂR	34
	1. Esnaf ve Sanatkârlığın Tarihsel ve Sosyolojik Geçmişinde Ahilik Sistemi	35
	2. Ahiliğin Tarihi Gelişimi	35
	3. Ahiliğin Teşkilatlanması	37
	4. Ahiliğin İlkeleri ve Değerleri	38
	5. Esnaf ve Sanatkâr Tanımı	39
	6. Esnaf ve Sanatkâr Teşkilatı	42
	7. Esnaf ve Sanatkâr Teşkilatı Kurumsal ve Sosyal İlişkiler Ağı	45
3	MATERYAL VE YÖNTEM	48
	1. Araştırma Probleminin Tanımı	49
	2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	49
	3. Araştırmanın Soruları	49
	4. Araştırmanın Önemi	50
	5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	50
	6. Veri Kaynakları	51
	7. Değişkenler	51

	8. Analiz Yöntemi	52
	9. Sınırlılıklar	52
4	KADIN ESNAF – SANATKÂR VE KADIN GİRİŞİMCİLİK	53
	1. Kadın Esnaf – Sanatkâr Ve Kadın Girişimcilik	54
	2. Esnaf – Sanatkârlık ve Kadın	56
	3. Türkiye’de Kadın Esnaf ve Sanatkârlarının Mevcut Durumu	59
	4. Mersin’de Kadın Esnaf ve Sanatkârlarının Mevcut Durumu	65
	5. Kadın Girişimciliğe Genel Bir Bakış	70
5	MERSİN’DE KADIN ESNAF VE SANATKÂRLARIN SOSYOLOJİK PROFİLLERİ	74
	1. Mersin’de Kadın Esnaf Ve Sanatkârların Sosyolojik Profilleri	75
	2. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Yaş Özellikleri	75
	3. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Yaş Aralığı	76
	4. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Doğum Yerleri	77
	5. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Medeni Durumları	78
	6. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Eğitim Durumları	79
	7. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Hane Halkı Sayıları	80
	8. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Mersin’de Yaşam Süreleri	81
	9. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Mevcut İşindeki Tecrübeleri	81
	10. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İş Hayatındaki Toplam Tecrübeleri	82
6	KADIN ESNAF VE SANATKÂRLARIN DURUMLARI	83
	1. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Aile Desteği	84
	2. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Mesai Süreleri	85
	3. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İş Dışı Zaman Değerlendirmeleri	86
	4. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Deneyimlerinin Sektörel Dağılımları	87

5. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Önceden İşyeri Açma Durumları	88
6. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Sosyal Güvenlik Durumları	89
7. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Çalışan Sayıları	92
8. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Gelir Durumları	93
9. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İşyerleri Hakkında	93
10. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Vergi Usulleri Hakkında	95
11. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Finans, Kredi ve Hibe Destekleri	96
12. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Eğitim Talepleri	101
13. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İşyeri Açılışındaki Sorunları	102
14. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İş Hayatındaki Sorunları	104
15. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İşlerinin Geçmiş ve Gelecekteki Durumları	107
16. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Rekabete İlişkin Görüşleri	108
17. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Müşterilerince Tercih Edilme Nedenleri	111
18. Kadın Esnaf ve Sanatkârlarca Üretilen Mal ve Hizmetlerin Pazar Ağı	112
19. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Eleman İhtiyaçları	112
20. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Memnuniyet Durumu	113
21. Kadın Esnaf ve Sanatkârların Bilgi Teknolojilerini Kullanabilme Becerileri	114
21.1. Kadın Esnaf ve Sanatkârların İş Yerlerinde Bilgisayar Donanım Durumu	114
21.2. Kadın Esnaf ve Sanatkârların E-Ticaret Kapasiteleri	115
SONUÇ	120
KAYNAKÇA	123

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltma/Simge	Tanım
CEVAW	Kadın Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GEM	Global Entrepreneurship Monitör
GIZ	Alman Uluslararası İş Birliği Kurumu
GİŞKAD	Girişimci İş Kadınları Derneği
İLO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İŞKAD	İş Kadınları Derneği
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAGİDER	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KGF	Kredi Garanti Fonu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MESİN ESOB	Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
TCK	Türk Ticaret Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TTGV	Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TUBİSAD	Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği
TUBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TUSİAD	Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği
ULAKBİM	TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
WEF	Dünya Ekonomi Forumu

.....

KAYNAKÇA

- [1] AB-İlan. [Http://www.ab-ilan.com](http://www.ab-ilan.com) adresinden 07.10.2018 tarihinde alınmıştır.
- [2] Arslan D, A. (2015). Mersin Küçük Sanayi Siteleri Esnaf ve Sanatkârlarının Sosyo-Ekonomik Profilleri ve Temel Sorunları. Mersin: Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [3] Arslan, D. (2012). Sosyoloji ve yöntem yazıları. Mersin: Kalkan Matbaacılık.
- [4] Arslan, D. (2015). Mersin küçük sanayi siteleri esnaf ve Sanatkârlarının sosyal - ekonomik profilleri ve temel sorunlar. Mersin: Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [5] Arslan, D. A, Çağlayandereli M. (2016). Sosyoloji: Günlük yaşamı keşfetmek. İstanbul: Paradigma Akademi.
- [6] Arslan, D. A. (2013). Sosyoloji: Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek. Ankara: Nobel.
- [7] Basılğan, M. (2011, Eylül). Ekonomik Gelişmenin Yaratıcı Yıkımı: Schumpeteryan Girişimci. Amme İdare Dergisi, 44(3), 27-56.
- [8] Berisha, G. ve Pula Shiroka, J. (2015). Defining SMEs: a critical review. Academic Journal of Business, Administration, Law and Social Sciences, 17-28.
- [9] Ceylan, K. (2013). Ahilik. Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı.
- [10] Çelebi , K. A., Yanıkkaya, H., Gülova, A. A., ve Pala, M. (2009). Avrupa Birliği Yolunda Esnaf ve Sanatkârlar. Manisa: Manisa Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [11] Çukurova Gazetesi. Dinçer, Esnafın SGK Sorunlarını Bakanlığa Taşdı. Mersin: <http://www.cukurovagazetesi.com/dincer-esnafin-sgk-sorunlarini-bakanliga-tasidi-66687.html> adresinden 01.08.2019 tarihinde alınmıştır.
- [12] Deloitte. (2012). The State of the Global Mobile Consumer: Connectivity is core. London: Deloitte.

- [13] Demir, S. (2011). Bacıyan-ı Rum Teşkilatı (Anadolu Kadınlar Birliği). Ahilik Kalite Merkezli Bir Yaşam. Kayseri: Kayseri Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [14] Demirdöğmez, M., Gültekin, N., ve Taş, Y. (2018). Türkiye'de E- Ticaret Sektörünün Yıllara Göre Gelişimi. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2218-2237.
- [15] Demirkaya, M. (1999). Esnaf ve Sanatkârlar ve Kobi'lerin meslek kuruluşlarının mevcut yapısı: Esnaf ve Sanatkâr ve küçük işletmeler mesleki kuruluşlarının yönelimi. Ankara: TES-AR.
- [16] Dinçer, T. Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği. Mersinesob.org.tr: <http://www.mersinesob.org.tr/v2/baskan-dincer-avmler-kurbandan-elini-ceksin/> adresinden 06.12. 2018 tarihinde alınmıştır.
- [17] Dinçer, T. Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği. Mersin ESOB: <http://www.mersinesob.org.tr/v2/mersin-esnafinin-sgk-ile-ilgili-sorunlari-calisma-bakanliginda/> adresinden 03.05. 2019 tarihinde alınmıştır.
- [18] Döm, S. (2006). Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [19] DPT. Kalkınma Bakanlığı Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013). Kalkınma Bakanlığı: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf> adresinden 30.06. 2015 tarihinde alınmıştır.
- [20] Ecevit, Y. (1993). Kadın girişimciliğin yönelik bir model önerisi: Kadın girişimciliğe özendirme ve destekleme paneli, bildirimler ve tartışmalar kitabı içinde (ss. 15-34). Ankara: Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- [21] Economist. All together now, What Entrepreneurial ecosystems need to flourish. 08 11, 2018 tarihinde Economist: <https://www.economist.com/node/21593582/comments10950394> adresinden 18.01.2018 tarihinde alınmıştır.
- [22] Edward P., L. (2005). Entrepreneurship. Journal of Labor Economics, 649-680.
- [23] Ekinci, Y. (1990). Ahilik ve meslek eğitimi. İstanbul: MEB Yayınları.
- [24] Ekinci, Y. (2008). Ahilik. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- [25] EKONOMİST. <https://www.ekonomist.com.tr/girisim-kobi/stklar-kadinlari-girisimci-yapiyor.html> adresinden 03.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [26] Eser, G., ve Yıldız, M. L. (2015, Ocak). Türkiye'de girişimcilik araştırmalarının odağı nedir? Yazın Üzerine Bir İnceleme. Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 91-117.
- [27] Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğü, <http://www.tesk.org.tr/calisma/sicil/4.pdf>: <http://esnaf.gtb.gov.tr/kurumsal/hakkimizda> adresinden 10.06.2018 tarihinde alınmıştır.

- [28] European Commission. (2003). EU ecommendation. Bruxel: European Commission.
- [29] Gelir İdaresi Başkanlığı. (2019). Basit usule tabi mükellefler için vergi rehberi. Ankara: Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı.
- [30] Giritli, İ. (1999). Türkiye'nin idari yapısı: Kamu yönetimi teşkilatı). İstanbul: Der Yayınları.
- [31] Google Books Ngram Viewer. Entreprenur, Entrepreneurship Usage Frequency.
https://books.google.com/ngrams/graph?content=entrepreneurship%2Centrepreneur&year_start=1500&year_end=2008&corpus=15&smoothing=3&share=&direct_url=t1%3B%2Centrepreneurship%3B%2Cc0%3B.t1%3B%2Centrepreneur%3B%2Cc0 adresinden 03.06. 2018 tarihinde alınmıştır.
- [32] Gültekin, N., ve Çağlayandereli, M. (1997). Ortakent esnafı üzerine uygulamalı bir araştırma (Sivas örneği). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.
- [33] Gümrük ve Ticaret Bakanlığı. (2014). Ahilik Ansiklopedisi. Ankara: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı.
- [34] Hazine ve Maliye Bakanlığı Merkezi İhale Finans Birimi. (2018, 10 06). CFCU: <http://www.cfcu.gov.tr/tr/node/1453> adresinden 06.10.2018 tarihinde alınmıştır.
- [35] Hurriyetemlak. (2019, 05 10). Hurriyetemlak: <https://www.hurriyetemlak.com/emlak-yasam/stopaj-nedir-kira-stopaji-nasil-hesaplanir/> adresinden 10.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [36] Ireland, R., Reutzell, R., & Webb, W. (2005). Entrepreneurship research in "AMJ": What has been published and what might the future hold? The Academy of Management Journal, 556-564.
- [37] Isenberg, D. (2016). Applying the ecosystem metaphor to entrepreneurship: Uses and abuses. The Antitrust Bulletin, 564-573.
- [38] Isenberg, D., & Onyemah, V. (2016). Fostering scale up ecosystems for growth: The case of Manizales-mas and scale up Milwaukee. Innovations, 60-80.
- [39] Işık, Ü. (2017). Esnaf ve Sanatkârlar meslek kuruluşları yöneticileri el kitabı. Ankara: TESK.
- [40] İnalçık, H. (1999). Osmanlı tarihine toplu bir bakış. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- [41] Kartal, B., Turan, N., Benligiray, S., Özdemir, B. K ve Karakuş, M. (2013). Eskişehir esnaf ve Sanatkârlarının sosyo-ekonomik yapısı, temel sorunları ve sorunların çözümüne yönelik öneriler. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- [42] Keskin, S. (2013). Türkiye'de kadın girişimciliğinin istihdam yaratmadaki rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [43] Keyder, Ç. (2007). Anglo Sakson modeli niçin istisna. (F. Ergut, & A. Uysal eds.) Tarihsel sosyoloji stratejiler, sorunsallar, paradigmlar (ss. 39). Ankara: Dipnot Yayınları.

- [44] Kıray, M. (1972). Örgütlemeyen kent: İzmir. Ankara: Bağlam.
- [45] KOSGEB. (2016). Kobi strateji eylem planı 2015 -2018. Ankara: KOSGEB.
- [46] KOSGEB. KOSGEB. KOSGEB:
<https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/5721/global-entrepreneurship-monitor-gem-destekleyici-ilan-metni> adresinden 10.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [47] KOSGEB Girişimciliği Destekleme Programı.
http://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/girisimciligi_destekleme_programi adresinden 13.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [48] Küçük, O. (2017). Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi. Ankara: Seçkin Yayınları.
- [49] Landström, H. (2002). Pioneers in entrepreneurship research, new frontiers of entrepreneurship. In New Frontiers of Entrepreneurship. Università Commerciale L. Bocconi. (1-20)
- [50] Malecki, E. (2017). Entrepreneurship and entrepreneurial ecosystems. Wiley Library, 1-21.
- [51] Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği. Genelgeler. mersinesob:
<http://www.mersinesob.org.tr/v2/odalara-006-nolu-genelge-kayit-ucreti-ve-yillik-aidat-hk/> adresinden 01.03. 2019 tarihinden alınmıştır.
- [52] Mersin Mali Müşavirler Odası. 2018 Yılı SM, SMMM ve YMM Asgari Ücret Tarifesi <http://www.mersinsmmmo.org.tr/manset-haber/2017/12/30/2018-yili-sm-smmm-ve-ymm-asgari-ucret-tarifesi.aspx> adresinden 12.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [53] Meyer, M., Libaers, D., Thijs, B., Grant, K., Glanel, W., ve Debackere, K. (2014). Origin and emergence of entrepreneurship as a research field. Scientometrics, 473- 485.
- [54] OECD Publishing. (2008). Defining Entrepreneurial Activity. Definitions Supporting Frameworks for Data. Paris: OECD.
- [55] OECD. (2004). Womens entrepreneurship: Issues and policies. İstanbul: OECD.
- [56] OECD. (2005). Glossary of statistical terms. OECD.
- [57] OECD. (2017). Meeting of the OECD council at ministerial level. Paris: OECD.
- [58] Özden, Ö. (2011). Ahilik ve iş ahlakı uluslararası ahilik sempozyumu: Kalite merkezli bir yaşam. Kayseri: Kayseri Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [59] Özerkmen, N. (2004). Ahiliğin tarihsel- toplumsal temelleri ve temel toplumsal fonksiyonları- sosyolojik yaklaşım. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, 57-78.
- [60] Öztaş, N. (2007). Sosyal sermayenin ağbağ kuram(lar)ı dayanışmacı ve aracı sosyal sermaye. Amme İdare Dergisi, 79-98.

- [61] Palandöken, B. Hürriyet ekonomi. Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/teskten-is-yeri-kiralarinda-stopaj-kaldirilsin-onerisi-41070483> adresinden 13.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- [62] Resmi Gazete. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180624.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180624.htm> adresinden 24.06. 2018 tarihinde alınmıştır.
- [63] SABAH Gazetesi. <https://www.sabah.com.tr/galeri/ekonomide-bugun/esnafa-buyuk-mujde-primini-duzenli-ode-11512-tl-kazan/5> adresinden 12.05.2019 tarihinden alınmıştır.
- [64] Shane, S. (2006). Introduction to the Focused Issue on Entrepreneurship. Management Science, 155-159.
- [65] Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. <http://www.stgm.org.tr/tr/> adresinden 10.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [66] Soysal, A. (2010).Kadın girişimcilerin özellikleri, karşılaştıkları sorunlar ve iş kuracak kadınlara öneriler: Kahramanmaraş ilinde bir araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi Nisan, 71-95.
- [67] Soysal, A. (2010). Türkiye’de kadın girişimciler: engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 84-115.
- [68] Sungur, C. (1999).Esnaf ve Sanatkâr ile tüccar ve sanayici ayırımının dayandığı ölçütler. Ankara: TES-AR.
- [69] T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü-Ulusal Eylem Planları: <https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-planlari-2018-2023/> adresinden 02.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [70] T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2018). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023. Ankara: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- [71] T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (1999). İşgücü Yetiştirme Kurslarının Kadın İstihdamına Katkısı. Ankara: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- [72] T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2000). Türkiye’de kadınlara ait girişimlerin desteklenmesi. Ankara: Development Alternatives Incorporated ve Stratejik Araştırmalar Vakfı.
- [73] T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. . (2000). Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emeği. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- [74] TDK. Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü. Ankara. 06 03, 2018 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b13d6fd6f5d40.03818414 adresinden 03.06.2018 tarihinde alınmıştır.
- [75] TESK. (2008). Esnaf ve Sanatkâr raporu. Ankara: TESK.

- [76] TESK. (2012). 50 soruda ahilik Ankara: TESK.
- [77] TESK. (2018). TESK kakında. Ankara: TESK.
- [78] TESK, İstatistik. <http://www.tesk.org.tr/tr/calisma/sicil/4.pdf> adresinden 15.09.2018 tarihinde alınmıştır.
- [79] TESK. <http://www.tesk.org.tr/tr/hakkinda/temsil.php> adresinden 10.05.2018 tarihinde alınmıştır.
- [80] TESK. http://www.tesk.org.tr/tr/yeni/haber_devam.php?id=1636 adresinden 01.03.2019 tarihinde alınmıştır
- [81] TESK, PROJELER: <http://www.tesk.org.tr/tr/proje/yurutulen/kadin.php> adresinden 01.05.2019 tarihinde alınmıştır
- [82] TESK, http://www.tesk.org.tr/tr/yeni/haber_devam.php?id=2578 adresinden 03.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [83] The Global Entrepreneurship Monitor (GEM). (2010). Entrepreneurship in Turkey 2010. İstanbul: GEM.
- [84] TOBB. (2017). TOBB Özet. Ankara: TOBB.
- [85] Tokgöz, Z. (2012). Geçmişten günümüze Ahi Evran ve ahilik sistemi. Ankara: Pelin Ofset Matbaacılık.
- [86] Torlak, Ö. (2011). Ahilik ve İş Ahlakı. Uluslararası Ahilik Sempozyumu, Kalite Merkezli Bir Yaşam (s. 16-23). Kayseri: Kayseri Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [87] TUİK. Haber Bülteni. 09 28, 2018 tarihinde TUİK: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540> adresinden 25.10.2018 tarihinde alınmıştır.
- [88] TUİK. (2018). Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Ankara: TUİK.
- [89] TUİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047 adresinden 10.06.2019 tarihinde alınmıştır.
- [90] TUSİAD. (2017). Dijitalleşen dünyada ekonominin itici gücü: E- ticaret. İstanbul: TUSİAD.
- [91] TÜBİSAD. (2019). 2019 E-Ticaret Sektör Raporu. İSTANBUL: TÜBİSAD.
- [92] Yaman, A. (2016). Suriyeli sosyal sermayenin inşası ve yeniden üretim sürecinin sivil toplum ve ekonomik hayat alanlarında incelenmesi. Göç Araştırmaları Dergisi, 94-127.
- [93] Yaman, A. (2018). 2016- 2017 Mersin Esnaf ve Sanatkâr Ekonomi Raporu. Mersin: Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [94] Yetim, N. (2002). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği. Ege Academic Review, 79-92.

- [95] Yüksel, A. Ve Karademir, Z. (2018). Osmanlı Döneminde Sivas'ta Ahilik ve Esnaf Teşkilatı. Sivas: Sivas Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği.
- [96] Yüksel, N. (2017, Haziran). Türk işletmecilik tarihinde kümelenme modeli olarak ahilik teşkilatı. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [97] 1479 Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu.
- [98] 213 Vergi Usul Kanunu.
- [99] 5362 Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu
- [100] 6102 Türk Ticaret Kanunu.